

POGLEJMO RESNICI V OČI

PROBLEMI GORSKEGA KMETIJSTVA V BENEŠKI SLOVENIJI

Naša zemlja, čeprav siromašna, bi lahko dajala več pridelkov - S postavitvijo kakšne industrije in razvojem turizma, bi se začelo lahko razvijati tudi kmetijstvo, živinoreja in sadjarstvo - Nujno potrebno je skrbeti tudi za varstvo naravnega okolja - Več skrbi dežele za naše najbolj zapuščene predele

Že neštetokrat smo na straneh našega lista pisali o počasnem, a nezadržnem propadanju kmetijstva v Beneški Sloveniji, zlasti v njenih hribovitih delih. Res je, da je bilo v tem času narejenih nič koliko načrtov, planov, zelenih in drugih barv, vendar pri vsem tem dje od večnih obljub sploh ni prišlo. Dejstvo je, da pametna politika do gorskega kmetijstva sploh še ni bila uveljavljena in da postaja ekonomski položaj tega kmetijstva iz dneva v dan slabši.

Sicer pa so tudi naši politiki polni besed, da je potrebno pomagati hribovskim kmetom, na drugi strani pa se tudi zavedajo, da položaj ni niti lahak in preprost. Pri tem politiki tudi mislijo na dejstvo, da pač gorski kmetje niso številni in da tudi zato omenjeni problem ni tako hud. Vendar pa je takšno stališče, milo rečeno, skrajno oportunistično.

Pri vsem tem pa se lahko upravičeno vprašamo, kako to, ba obstoja gorsko kmetijstvo v Švici, na Bavarskem, v Avstriji in Jugoslaviji, kajti ni nam v tem smislu treba iti daleč in z ozirom na to bi lahko obstojalo takšno kmetijstvo tudi pri nas.

Sicer pa je kriza našega gorskega kmetijstva resnično in glavno jedro splošne krize na tem področju: kajti industrija in turizem sta lahko odlična činitelja pri pomoči številnim kmetijskim centrom v gorah ter lahko nudita tako stalno zaposlitev predvsem ti-

stemu prebivalstvu teh predelov, ki je bilo prisiljeno oditi v ekonomsko emigracijo na tuje.

Če se konkretno ozremo na probleme Beneške Slovenije, potem lahko sicer ugotovimo, da je naša zemlja, zlasti v hribovitih predelih, razmeroma siromašna. Kljub temu pa bi se vseeno dalo kaj ukreniti. Tako bi bilo treba, na primer, v Nadiški dolini zgraditi kakšno industrijo, z njo vred pa bi se zagotovo začelo razvijati tudi kmetijstvo ali pa bi lah-

ko vsaj zboljšali njegovo raven. Danes vodi, na primer, skoraj že na sleherni njivo dober kolovoz in ljudem zato ni potrebno več prenašati tovorov na hrbtih in ramah, tu mislimo na pridelke, gnoj itd. Marsikod bi našo zemljo lahko obdelovali tudi s stroji (traktorji), kar bi seveda znatno dvignilo pridelke.

Poleg kmetijstva in pašništva, ki je dobro za živinorejo zlasti na gorskem področju, nam naše podnebne razmere omogočajo tudi gojitev sadjarstva, posebno jabolk sevk, ki se ohranijo sočna tja do pomladi. Tako imamo vse pogoje za razvoj sadjarstva, žal pa naše sadje ni kakovostno. Vendar bi se dalo pomoči tu-

di temu, če bi stare sadovnjake obnovili in zasadili s kvalitetnimi vrstami sadja. Seveda pa zdaj sadje gnije in ga ni moč nikamor prodati. Čisto drugače bi bilo, če bi bila, v Nadiški dolini, na primer, kakšna tovarna za predelavo sadja v marmelado in sadne sokove. Za zgled dobrega sadjarstva pri nas lahko omenimo breskve iz Ronca, ki jih na tržišču cenijo. Glede sadjarstva bi se vsekakor morali zgedovati pri sadjarjih na ravnini, vendar bi bila tudi za razvoj sadjarstva pri nas potrebna precejšnja sredstva, ki pa jih nikoder, žal, ni.

Ko govorimo o gorskem kmetijstvu, ne smemo pozabiti na še en, zelo važen problem. To je varstvo naravnega okolja. Kajti brez človeka, oziroma njegove roke, začno na zapuščenih predelih delovati erozijske sile, neurejena in nevdzdrževana korita voda očunajajo dobro zemljo, skratka, zemlja, okolje na takšnem prostoru še hitreje propadata in tako lahko včasih za vedno uničimo nekaj že kultivirane in obdelane površine. Tudi za varstvo okolja, za obrambo zemlje, je potreben človek, kmet. Tega pa na našem področju skoraj ni in tako se bo naša deželica zares kaj kmalu spremenila v resnično puščavo, ki je ne bo več nikoli mogoče obdelati in ji vrniti njene naravne, plodne podo-
be.

Na koncu pa še zapišimo, da imamo občutek, kot da dežela nekako ne razume in nima poguma aplicirati vseh tistih svojih načrtov in pomoči, ki jih izvaja na ravnini, tudi na gorska področja. Morda izvira to tudi iz pojmovanja naše države, ki nikoli ni razumela ljudi z gora, in ker ni razumela njih, tudi ni razumela vseh njihovih problemov, pa naj gre za agrotehniko, gozdarstvo, pašništvo ali pa živinorejo.

Zdi se nam, da je bilo vse to potrebno povedati zato, da si nalijemo čistega vina, da si odkrito pogledamo v oči in zares rečemo bobu bob, ne pa, da se izgublamo v plohi besed, načrtov, obljub in ugotovitev, ki pa, žal, doslej kmetijstvo na našem področju niso premaknile niti za ped naprej.

PRED VOLITVAMI

Deset list za zbornico sedem za senat

Sedmega maja bodo volivci videmskega in tolmeškega okrožja, kamor sodijo beneški, rezijanski in kanalski Slovenci, spet stopili pred volilne skrinjice.

Slovenski volivci naše province bodo volili v poslansko zbornico kandidate desetih list v XI. volilnem

okrožju Videm, Pordenone, Gorica in Belluno. Za senat pa bodo naši volivci glasovali za kandidate sedmih volilnih list v volilnem okrožju Čedad in Tolmeč.

Volivci iz vasi in naselij Sv. Peter Slovenov, Sv. Lenart, Podbonesec, Sovodnje, Dreka, Grmek, Srednje, Prapotno v Idrijski dolini, Tavorjana, Fojda in Ahten bodo volili v čedadskem okrožju, dočim bodo volivci iz Tiplane, Nem, Brda v Terski dolini, Gorjanov, Rezije, Pontablja, Naborjeta-Ovčje vesi in Trbiža volili v volilnem okrožju Tolmeč.

Kandidate za volitve v poslansko zbornico so prijavile naslednje politične stranke in gibanja: Italijanska komunistična partija (PCI), neofašisti (MSI), Socialistična stranka proletarske enotnosti (PSIUP), italijanska republikanska stranka (PRI), italijanska socialdemokratska stranka (PSDI), socialisti (PSI); krščanska demokracija (DC), liberalci (PLI), politično delavsko gibanje (MPL) in gibanje «Manifesto».

si deželi. Kot je znano, vojaške služnosti že dolgo vrsto let predstavljajo največjo oviro za socialen in ekonomski napredek in razvoj dežele Furlanija-Juljska krajina. Med drugim so predsedniku predlagali, naj bi sklicali deželno konferenco ali posvetovanje o problemih vojaških služnosti, da bi s tem razgibali javno mnenje in pristojne organe. Na drugi strani pa so člani delegacije zahtevali, naj bi dežela pri ustavnih in statutarnih poteh sprožila to vprašanje pred rimskim parlamentom in zahtevale tako učinkovito reformo režima vojaških služnosti.

V odgovoru je predsednik Berzanti opozoril delegate na nenehno akcijo deželne uprave, ki si že od svoje ustanovitve naprej prizadeva za revizijo vojaških služnosti. Zagotovil jim je, da bo dežela še nadaljevala s to akcijo in začela tudi s politično akcijo pri ustreznih pristojnih oblasteh. Sploh se je predsednik strinjal tudi z morebitno konferenco o problemih vojaških služnosti, ker se tudi dežela v polnosti zaveda, kakšno oviro predstavlja prav vojaške služnosti za gospodarski napredek naše dežele.

Dežela naklonjena reviziji vojaških služnosti

Pred dnevi je predsednik deželne vlade dr. Alfredo Berzanti sprejel v Trstu predstavnik občin, občinskih uprav in predstavnik naših sindikalnih organizacij, ki so Berzantiju predložili vrsto predlogov za revizijo vojaških služnosti v na-

V torek, dne 28. marca t.l. je ob 11. uri odbornik Stopper sprejel na sedežu dežele Furlanija-Juljska krajina v Trstu predsednika kulturnega društva «Ivan Trinko» Izidorja Predana in tajnika dr. Viljema Černa. Predstavnik beneških Slovencev sta zaprosila za sprejem, da bi se pogovorila o deželni podpori pri organiziranju tečaja slovenskega jezika v Špetru, ki se bo vršil na tamkajšnjem učiteljskišču.

Razgovor se je vršil v prisrčnem in prijateljskem vzdušju. Odbornik Stopper je pokazal odkrito razumevanje za predočene probleme Beneške Slovenije in obljubil svoje prizadevanje, da bo društvo lahko uresničilo svojo dejavnost in začrtane cilje.

TEČAJ SLOVENSKEGA JEZIKA V ŠPETRU

Kulturno društvo «Ivan Trinko» - Čedad bo organiziralo v sodelovanju špeterskega komunala in podpore dežele Furlanija-Juljska krajina večerni, brezplačni skrajšan tečaj slovenskega jezika kot pripravo za redne tečaje, ki bodo sledili prihodnje in sledeča leta.

Tečaj se bo pričel v ponedeljek, dne 10. aprila in se bo zaključil 10. junija t.l. Vršil se bo v šolski avli špeterskega učiteljskišča.

Za zainteresirani se lahko vpišejo v tečaj na sedežu društva «Ivan Trinko» v Čedadu, ulica IX Agosto, 8 ali pa na komunskem sedežu v Špetru tekem 8. aprila.

Naša velika noč

† VEJELA ALELVJA †

Pred nami je eden največjih vsakoletnih praznikov, Velika noč. To ni samo praznik pomladi in znanilo, da je konec zime, temveč pomeni za naše ljudi in našo deželico še nekaj več. To je čas, ko znova pričakujemo pod rodne strehe vrnitev naših ekonomskih emigrantov iz tujine. Za takšne praznike, kot je velika noč, se bo marsikdo od naših ljudi v tujini, pa naj bo v Nemčiji, Švici, Franciji, Belgiji ali kot drugod, odločil, da bo za nekaj dni prišel domov vsaj pogledati svojo rodno hišo, če že ne bo mogel ostati na svoji zemlji zaradi pomanjkanja

dela in zapuščeni Benečije.

Ko torej tako slavimo veliko noč, jo slavimo kot praznik pomladi in prebujenja, kot preznik, ki bo odel naše doline in hribe, naše vasi in naša naselja v novo, praznjo, pomladansko obleko. Kako lepa bo te dni naša deželica pod Matajurjem, pod Muzci, vendar, žal samo lepa, za tistih nekaj oči naših ljudi, ki so še ostali in mnogo lepša za oči vseh tistih, ki se bodo morda za nekaj dni ali kaj več povrnili domov samo zato, da se bodo potem spet odpravili na tuje.

Zahvalno pismo goriškemu županu Michelu Martini

Z velikim veseljem smo danes zvedeli, da je goriški občinski svet, ki se je sestel 29-11-1972. pod Vašim predsedstvom, sklenil, da poimenujete slovensko nižjo srednjo šolo po našem pokojnem pesniku, prof. Ivanu Trinku, po katerem nosi ime tudi naše društvo.

Mons. Ivan Trinko je bil človek izrednih vrlin, ki je mnogo prispeval, da je latinski svet seznanil s slovensko kulturo in še prav posebej s slovensko kulturo in obratno. Pozdravljamo preudarno odločitev goriškega občinskega sveta in izražamo Vam, kakor vsem Vašim svetovalcem, ki so počastili ime našega pesnika in hkrati tudi Slovence Nadiških dolin, naše priznanje in hvaležnost.

Prejmite, gospod župan, izraze našega najglobljega spoštovanja.

Kulturno društvo «Ivan Trinko»
Čedad

Vendar je tudi takšna kratkotrajna vrnitev naših ljudi v domače kraje prav tako praznik za nas vse, kajti prepričani smo, da bo njihova vrnitev še polepsala velikonočne praznike v naši deželici. O, ko bi bilo prebujenje narave in velikonočno praznovanje hkrati tudi prebujenje naše Benečije iz dolgega, žalostnega in skoraj mrtvega sna, ki ga naše doline sanjajo že več kot dvajset let. Da bi tako, kot ob prazniku vstajenja, tudi pri nas lahko praznovali vstajenje in zopetno oživitvev Benečije, dežele, ki je danes ostala skoraj brez vseh svojih najboljših in najbolj delovnih ljudi. In zato se ob veliki noči lahko upravičeno vprašujemo: ali bo tudi naša deželica doživela svojo velikonočno vstajenje? In kdaj?

Velikonočni zvonovi bodo zadoneli preko hribov in dolin in oznanili vstajenje in pomlad. Upajmo, da tudi za nas. Zato ob tej priložnosti tudi mi želimo vsem našim rojakom, tistim ki so doma, in tistim, ki bodo morebiti prišli, in vsem v tujini vesele in srečne velikonočne praznike.

Upajmo, da bo letošnja velika noč lepši in veselejši praznik, praznik prebujenja in vstajenja pri nas.

Kdaj so odprti sezonski obmejni prehodi in kaj lahko prinesemo iz Jugoslavije

Pristojni organi so določili nov urnik za sezonske prehode v naših krajih in tudi koliko blaga je dovoljeno nesti preko meje vsakih petnajst dni. Urnik je sledeč:

MOST NA NADIZI v tipanskem komunu: od januarja do marca in od oktobra do decembra od 8 do 18 ure; od aprila do septembra od 7 do 20 ure. Skozi ta prehod je mogoče iti tudi z avtomobilom, ki je ob nedeljah odprt od 7 do 22 ure.

ROBEDISČE: januarja, februarja in decembra je prehod zaprt; marca, aprila, septembra, oktobra in novembra od 7 do 18 ure; maja, junija, julija in avgusta pa je odprt od 6 do 20 ure. Prehod je zaprt ob ponedeljkih in torkih razen v mesecu juliju in avgustu.

POLAVA pri Čeplesičih v sovodenjskem komunu: januarja, februarja, marca, oktobra in decembra od 8 do 19 ure; aprila, maja, junija, julija, avgusta in septembra od 6 do 20 ure, novembra pa od 7 do 19 ure. Tudi tu gremo lahko skozi z avtomobilom, a to samo januarja, februarja, marca, oktobra, novembra in decembra. Ob sobotah, nedeljah, praznikih in dan pred prazniki od 6 do 22 ure, v ostalih mesecih pa za prehod ob teh dneh ob 21 uri.

SOLARJE v dreškem komunu: prehod je zaprt januarja, februarja in decembra; marca, aprila, septembra in oktobra pa je odprt od 6 do 19 ure; novembra od 7 do 19 ure. Tudi obmejni prehod v Solarjih je usposobljen za avtomobilski prehod, ki pa je zaprt ob ponedeljkih in torkih.

MOST KLINAC: januarja, februarja in decembra je zaprt; marca, oktobra in novembra je odprt od 7 do 13 ure; aprila in septembra od 6 do 18,30 ure; maja, junija, julija in avgusta je odprt od 6 do 20 ure. Zaprt je ob nedeljah, praznikih, ponedeljkih in torkih.

MOST MISČEK: januarja in decembra od 7 do 18 ure;

februarja in novembra od 6 do 19,30 ure; maja, junija, julija in avgusta od 6 do 21 ure. Dovoljen je prehod z avtomobili.

Tu spodaj prinašamo tudi seznam predmetov oziroma blaga, ki jih lastniki prepusnic lahko vsakih 15 dni prinesejo iz Jugoslavije: 12 kg svež zelenjave, 2 kg stročnic (fižola, graha, boba itd.), 3 kg.ječmena, 3 kg. ajde, 1

kg. svežega mesa, 1 kg. salame ali prekajenega mesa, 1 kg. svežih rib, 2 kg sira, 2 kg. riža, 2 kg. testenin (paste), 8 kg. pomaranč ali limon, 2 l svežega mleka, 2 l kislega mleka, 2 l vina, 2 l olja, 4 kokoši, 15 jajc, cvetje, mah, gospodinjske predmete, gospodarsko orodje, ter osebne predmete.

Prepovedano pa je nositi preko meje kavo in sladkor.

spadajo pod čedadsko okrožje, jih imajo sledeče številke: Ahten 1873, Fojda 2673, Dreka 701, Grmek 1011, Podbonesec 2086, Sv. Lenart 1267, Špeter 1816, Sovodnje 1171, Srednje 934, Prapотно 887, Tavorjana pa 2028. Vsega skupaj je torej v tem okraju 16.447 volivcev.

Naj priпомnimo, da so to volilni upravičenci, tisti, ki so vpisani na komunu, da imajo pravico voliti, tudi tisti, ki žive v inozemstvu in imajo še doma residenco. Koliko volilnih pozivnic bodo poslali naši komunam v inozemstvo, še ne vemo zaenkrat, ker tako bi zvedeli vsaj približno število, koliko odraslih je po svetu.

Čedadski župan prosil za razširitev industrijskega področja

Čedadski župan sen. Pelizzo, ki je tudi predsednik Konzorcija za razvoj industrijskega področja, je pred nedavnim prosil za pooblastilo pri deželni ustanovi (Ente regionale), da bi napravili čimprej načrt do kam bo segalo to področje, da bodo pravočasno poskrbeli za primerne parcele, kjer bodo postavili nove fabrike.

Zadnje čase namreč industrialci naše dežele in tudi iz srednje Italije povprašujejo, če bi mogli v okolici Čedada postaviti kakšno industrijo, ker vedo, da pri nas obstojajo posebni zakoni, ki bi jim dajali olajšave. Pa ne samo to, vedo tudi, da bi pri nas zlahka in morda tudi poceni prišli do delovne sile.

Beneški Slovenci, ki morajo vsako leto trumoma odhajati po svetu, da si tam zaslužijo več jih le trdo skorjijo kruha zase in svojo družino, ki je ostala doma, pozdravljajo te iniciative. «Magar», pravijo, «če b' ušafel djele par Coudadu, saj so korjere, ki vozijo dol iz usake naše vasi usako jutro in parpejejo nazaj zvečer».

Čedadsko okrožje ima 45.372 volivcev

Pri zadnji reviziji volilnih list so ugotovili, da ima čedadsko okrožje (mandament), kamor spada 19 komunov, 45.372 volivcev. Komunam Beneške Slovenije, ki

spadajo pod čedadsko okrožje, jih imajo sledeče številke: Ahten 1873, Fojda 2673, Dreka 701, Grmek 1011, Podbonesec 2086, Sv. Lenart 1267, Špeter 1816, Sovodnje 1171, Srednje 934, Prapотно 887, Tavorjana pa 2028. Vsega skupaj je torej v tem okraju 16.447 volivcev.

Naj priпомnimo, da so to volilni upravičenci, tisti, ki so vpisani na komunu, da imajo pravico voliti, tudi tisti, ki žive v inozemstvu in imajo še doma residenco. Koliko volilnih pozivnic bodo poslali naši komunam v inozemstvo, še ne vemo zaenkrat, ker tako bi zvedeli vsaj približno število, koliko odraslih je po svetu.

SV. LENART

V Hlasti bodo ogradili pašnike

Okolica ima vse pogoje za donosnejšo rejo krav mlekarič

Izvedenci pri deželnem odborništvu za kmetijstvo so dolgo časa proučevali, kaj bi se dalo napraviti v prid živinoreje v naših hribovskih vaseh, ki imajo okoli dosti sočnih pašnikov. Vsako leto pa na žalost ostaja dosti nepokošenega sena, ker ni ljudi pri hiši in košnja je težko delo. Posledica tega je seveda znaten padec živine in z njo ekonomski propad.

Proučevanje tega problema pa tokrat ni ostalo samo v pisarnah, strokovnjaki so prišli na lice mesta, v Hlasto, in si dobro ogledali vso okolico. Ob odhodu so povedali, da bo dežela dala poseben prispevek, ki bo dovolj velik, da bodo ogradili nekajere pašnike, kamor bodo lahko živinorejci prignali živino in jo pustili cel dan in se bo mogla pasti po mili volji na svežem zraku. Ljudem bo tako prihranjenega dosti truda in časa in tudi več glav bodo lahko redili.

Tudi drugje po naših dolinah in hribovih bi morali valorizirati pašnike, saj s tem ne bi pomagali samo živinorejcem, ampak bi postale nekatere zakotne vasi tudi atraktivne za turiste. Kako prijetno je v sosedni Soški dolini, v kobariškem kotu in dolini proti Tolminu, ko se

čujejo v dolino kravji zvonci. Kako radi zahajajo tja ljubitelji narave! Tako bi lahko bilo marsikje tudi pri nas.

KOSCA IN ABORNA NE BOSTA VEČ PRESTOPALI BREGOV

Deželno odborništvu za kmetijstvo je sporočilo na šenlenarški komun, da je dežela s posebnim dekretom dodelila še 10 milijonov lir za ureditev strug Kosce in Aborne.

Te dva hudournika so že večkrat urejali, a vedno v «loftih», vsako leto en kosoček, kar je sicer nekaj pomagalo, a hude ure so dostikrat podrlle vse prejšnje delo in moralj so popravljati znova. Sedaj bo delo kompletno in zato so tisti kmetje, ki imajo tam okoli svoja polja in travnike, to novico sprejeli z velikim veseljem. Kadar so te vode prestopile bregove, ker so bile struge preplitve, so jim odnesle vse pridelke in rodovitno zemljo, prinesle pa so kamenje in drugo nesnago. Sedaj bodo struge poglobili in zgradili, kjer je potrebno, tudi obrečne nasipe in na ta način obrzdali ti dve reki.

REZIJA

Smrtna prometna nesreča

Pred dnevi je prišlo blizu Pordenona do hude prometne nesreče, katere žrtev je postal naš vaščan 57-letni Costantino Buttolo. Mož je šel peš po cesti in tam ga je podrl na tla nek avtomobil in ga vleknel več metrov za seboj. Voznik je takoj ustavil avtomobil in pokazal vso svojo dobro voljo, da bi ponesrečencu pomagal, a ta je bil na licu mesta mrtev, ker je z glavo močno udaril ob

asfalt in mu je počila lobanja.

NOV PREDSEDNIK ECA

Pred nedavnim se je sestalo vodstvo komunske podporne ustanove (Ente comunale assistenza) in izvolilo za predsednika te ustanove Sabina Bobaza iz Liščec. ECA je bila namreč več mesecev brez predsednika, ker je prejšnji, Gino Clemente, podal ostavke.

AHTEN

Asfaltirali bodo cesto do Prosnida

Končno bodo napravili nekaj tudi za zadnjo vas tipanskega komunam, za Prosnida, ki gravitira bolj na ahtenski komun, kamorvozi avtobus, kot na Tipano, kamor pripada administrativno. Od Subida do Prosnida vodi namreč zelo slaba cesta, katero pa bodo letos razširili in tudi asfaltirali. Avtobus, ki vozi po tej cesti ima namreč velike težave,

posebno v zimskem času in zato je avtobusno podjetje že večkrat grozilo, da bo prekinilo vožnjo, če ne bo cesta urejena. Menda so sedaj vse birokratske pratike pri kraju in dela bodo dali v kratkem v zakup (apalt).

Ustanova za hribovsko gospodarstvo (Ente economia montana) bo pa tudi poskrbela za gradnjo novega mostu preko hudournika But na cesti Platišče-Prosnid.

IZ TERSEK DOLINE

Asemblea turističnega društva

Tou Teru, v hotelu Alpi Giulie, to mjilo svo ljetnjo asembleu turistično društvo «Pro loco» Terseke doline, ki šteje 53 članov (Soci). Predsident majestro Negro Egidio u po pozdravnih besedah prebral računski zaključek (bilancio consuntivo). Povedal je, ke to se je zbralo 26.500 lir s kvotami socijev, s članarino, ma ke na je dala dan kontribut 390.000 lir za turistično delo po naših dolinah in pa senje drugo podporo za boksarsko tekmo na Njivici v višini 147.000 lir. V letu 1971 so bile entrade zelo majhne, saj ne presejajo 563.500, medtem ko manifestacioni, ki jih je društvo organiziralo po vaseh, so odnesle 914.418 lir, zavuj te nepredvidene potrošnje je ostal deficit okoli 355.918 Lir.

Dežela pa je že obljubila svojo podporo za poravnanje teh ostalih dolgov. Program pa za letošnje leto je kar obsežen!

V Teru nu ču organizirati drugi kolesarski trofej Terseke doline, ke u če biti 2. aprila, na dan Paske. Tekme se lahko udeleže diletanti. Proga, dolga 70 km, bo šla po Terski dolini preko Čente, Reane, Ahtna, Nem in nadaljevala nazaj po Karnatski dolini preko Viskorše, Prejese, Sedlišč in se zaključila na prihodu v Teru.

V programu za letošnje turistično sezono je še predvidena v Bardu, žetnjaka, rastava slik, flore in favne naših gor, medtem ko bodo na Njivici organizirali ribolovsko tekmo na reki Ter in drugo boksarsko srečanje. In zopet na jesen v vasi Ter bodo priredili fjestu buraj (kostanj).

V imenu komunske amministrazionejuni u parnesu svoj salud prisotnim sindik per agr. Sinicco Sergio, ke u povjedal, kako nu se trudijo za valoriziranje naših vrahjev in za izboljšanje življenja naših ljidi.

Na seji so bili prisotni predsednik ESA Sinicco Agostino Dinič, majestro Sgarban Benvenuto, gostilničarji Lendaro Ottavio Luigi in Muchino Lino, občinski svetovalci Černo Viljem in Battoja Ezio.

Tečaj za gostince v Čenti

Udeležijo se ga lahko vsi tisti, ki so izpolnili 16 let

Tudi letos bo provincialna ustanova za turizem (En-

te provinciale per il turismo) odprla tečaj za tiste, ki bi se radi izučili za natakarje.

Tega tečaja, ki se bo pričel letos 4. aprila in bo trajal do 18. maja, se lahko udeleže vsi tisti, fantje in dekleta, ki so izpolnili 16 let. Z diplomu o uspešno opravljenem tečaju se bodo laže zaposlili tako po domačih novih gostilnah kot v inozemstvu. Zainteresirani se lahko obrnejo za vse ostale informacije na «Ente provinciale per il turismo», piazz Venerio, št. 4 - Videm.

IZ KANALSKE DOLINE

V RAJBLJU BODO OJACILI ELEKTRIČNO ENERGIJO

V Rajblju se ljudje že dalj časa pritožujejo, da imajo zelo šibek električni tok in zato so prosili deželnega odbornika Di Galla, naj posreduje, da bi se to uredilo. Di Gallo je zares takoj informiral o teh težavah odbornika Varisca, ki je potem interveniral pri ENEL, kjer so obljubili, da bodo ojačili električno energijo 110 potrošnikom, ki so jo sedaj dobivali z nizko napetostjo od AMMI.

V ta namen bodo zgradili posebne transformatorje. Prva dela bi morala biti končana že do poletja.

Naši dragi rajniki

IZ KOMUNA PODBONESEC: 65-letna Agostina Buttera por. Cernoia, 78-letni Pietro Bucovaz, 72-letni Lorenzo Oballa in 65-letni Giuseppe Manzini.

IZ KOMUNA BRDO: Rosa Michelina Del Medico. Profetja iz Sedlišč in Bobbera Dario iz Barda. V Germaniji pa je umrl Mario Lendaro iz Njivice.

IZ KOMUNA SREDNJE: 41-letni Giuseppe Borgu' in 73-letna Cristina Namor vd. Primosig.

IZ KOMUNA SOVODNJE: 70-letna Antonia Cedron vd. Tranko.

IZ KOMUNA AHTEN: 69-letni Enrico Rocco in 57-letni Virgilio Sgiarovello.

Vsem sorodnikom naših dragih rajnikov izrekamo naše globoko sožalje.

Prihodi in odhodi vlakov iz videmske železniške postaje

ODHODI	PRIHODI
PROTI BENETKAM: 3.32 - 5,14 - 5,36 - 5,55 - 6,10 - 6,38 - 7,11 - 7,24 - 9,10 - 10,48 - 11,55 - 12,35 - 13,42 - 15,00 - 15,10 - 15,20 - 16,08 - 16,56 - 17,57 - 18,46 - 18,56 - 20,28 - 21,23.	IZ BENETK: 1,47 - 6,26 - 7,09 - 7,37 - 8,39 - 9,00 - 10,24 - 11,19 - 12,55 - 14,25 - 14,59 - 15,18 - 16,00 - 17,32 - 17,54 - 18,34 - 18,59 - 20,10 - 21,32 - 21,58 - 22,32 - 22,57 - 23,07 - 23,37.
PROTI TRBIŽU: 5,29 - 7,21 - 9,12 - 12,32 - 13,42 - 15,30 - 15,30 - 17,50 - 19,18 - 22,09 - 23,15.	IZ TRBIŽA: 5,07 - 7,05 - 7,15 - 10,10 - 11,50 - 14,47 - 14,56 - 17,36 - 17,48 - 19,15 - 21,11.
PROTI TRSTU: 5'00 - 5,44 - 7,12 - 7,16 - 7,42 - 10,27 - 13,02 - 13,25 - 15,04 - 16,20 - 17,53 - 18,02 - 19,24 - 20,42 - 21,37 - 22,35 - 23,13.	IZ TRSTA: 0,17 - 5,09 - 7,06 - 7,16 - 8,18 - 8,30 - 11,42 - 13,27 - 14,35 - 15,06 - 15,15 - 16,02 - 18,32 - 19,44 - 20,19 - 21,45 - 21,56.
PROTI ČEDADU: 6,30 - 7,30 - 8,30 - 11,30 - 12,30 - 13,30 - 14,30 - 15,30 - 16,30 - 17,30 - 18,40 - 19,50 - 22,20.	IZ ČEDADA: 6,20 - 7,20 - 8,20 - 9,20 - 10,20 - 11,20 - 12,20 - 13,20 - 14,20 - 16,20 - 17,20 - 18,20 - 19,40 - 20,40.

Sprehod skozi slovensko književnost

JANKO KERSNIK

Janko Kersnik se je rodil 1852. leta na gradu Brdo pri Lukovici. Njegov ded Janez Kersnik je bil znamenit profesor fizike na ljubljanskem liceju in velik domoljub. Detinska leta je Kersnik preživel na Brdu, kjer je bil sedež sodišča. Gimnazijo je Kersnik obiskoval v bližnji Ljubljani, kamor se je kasneje preselila njegova družina. Po maturi 1870. leta je odšel na Dunaj študirat pravo. Na Dunaju je ostal eno leto, tri leta pa je študiral v Gradcu. Od jeseni 1874 do leta 1877 je služboval pri finančni prokuraturi, potem pa je nekaj časa praktical na notarja v Ljubljani, postal nato na Brdu namestnik notarja, leta 1880 pa pravi notar. Od leta 1883 je bil delžni poslanec in od 1885. leta župan lukoviške občine. Decembra 1895 se je na lovu prehladil, a je bolezen zamenjaril. Zaposnelo zdravljenje v Kranju in v zdraviliščih mu ni moglo več pomagati. Umrl je za jetiko v grlu 1897. leta v Ljubljani, pokopali pa so ga na brdskem pokopališču.

Kersnikovo delo obsega pesmi, feljtone, romane, novele in povesti iz malomeščanskega, plemiškega in kmečkega življenja ter humoreske in črtice. Razen povesti Na Zerinjah ni Kersnik natisnil v knjižni obliki nobenega svojega pripovednega dela za življenje. V razdobju od 1866 do 1896 je objavjal svoje spise v časnikih in revijah.

V prvem desetletju svojega literarnega delovanja se Kersnik osvobaja romantičnih vplivov Stritarja in Jurčiča in dozoreva v samostojno pisateljsko osebnost. Ze v prvi povesti «Na Zerinjah», ki je sicer še pod romantičnim vplivom, slika grad Zerinje, hkrati pa živo podaja podobe iz narave in

zlasti dobro označuje ženske značaje.

Sicer v svojih začetnih spisih hodi Kersnik se precej po poti romantike, ki jih dokončno zapusti leta 1881, ko dokonča Jurčičevo povest «Rokovnjači». Kot je namreč znano, je Jurčič umrl sredi pisanja te svoje zadnje povesti, ki jo je potem po njegovih zapiskih in zamisli dokončal Kersnik.

Poslej se začne njegova dosledno realistična pot opisanja slovenskega kmeta.

Ker je že od mladih nog dobro poznal trško življenje, ki ga je pri opravljanju svoje notarske službe spoznal z dobrih in slabih strani, je Kersnik v naslednjih letih prispeval v slovensko književnost pomembno novost: vrsto romanov, povesti, črtic in humoresk iz malomeščanskega in trškega življenja.

Svojo meščansko družbo je Kersnik upodobil v romanu «Cyklamen» (1883) in «Agitator» (1885), v noveli «Gospod Janez» (1884), v povestih «Rošlin in Vrjanko» (1889) in «Jara gospoda» (1893) ter v humoreskah «Dva adjunkta» (1888), «Doktor Konec in njegov konj» (1888) in drugih.

Umetniško najlepša in najbolj dognana dela pa je Kersnik ustvaril kot odlični poznavalec in slikar življenja slovenskega kmeta. Po močni in dosledni nazornosti ter po umetniški objektivnosti, s kakršno prikazuje kmečko življenje in značaje oseb, se odlikujejo «Testament» (1887), «Očetov greh» (1894), zlasti pa mojstrske «Kmetске slike» (1882-1891), ki vsebujejo galerijo plastično orisanih kmetских tipov.

Kersnik je napisal tudi nekaj prav lepih ljudskovzgojnih povesti: «Rejenčeva osveta» (ki poudarja ljubezen do domovine in hvaležnost do staršev), dalje «Kako je stari Molek tatu iskal», «Znojilčevega Marka božja pot», «Za čast».

Kersnik je med predstavniki mladoslovenskega pisateljskega rodu zagotovo najjasnejši in najodločnejši predstavnik prepričanja, naj svetovni nazor temelji na znanosti, na veri v razvojne sile življenja in v človeško plemenitost. To pa je najbolje dokazal s svojimi lastnimi deli, ki sodijo danes zares v zakladnico slovenske proze, zlasti pa slovenskega realizma.

NAŠI PO SVETU

Protestno pismo emigranta

Emigrant F.A., ki se je pred letom dni za stalno vrnil iz Svice v Beneško Slovenijo, je takoj vložil prošnjo na pristojne organe, da bi dobil podporo, do katere ima pravico, vsaj tako je pisano na papirju, in si mogoč za prvo silo urediti življenje. Do danes ni dobil nobenega odgovora in zato je naslovil na deželo Furlanija-Juljska krajina pismo, ki ga tu v celoti prinašamo:

Spett. direzione.

E' ormai vicino l'anno del mio definitivo rimpatrio dalla Svizzera e della consegna

in Comune dei documenti necessari per avere il diritto del contributo di prima sistemazione.

Non che io sia costretto a l'elemosina, ma di quei soldi avrei proprio bisogno!

Io porgo questa domanda: se avessi dovuto versare io quei soldi, a quest'ora sarei povero già venuti a pignorarmi i mobili della casa, e sarei magari sotto processo.

Sperando quindi di contare nella loro comprensione e buon senso, invio distinti saluti.

F. A.

Protestne manifestacije domačih in tujih delavcev v Franciji.

EMIGRANTSKE POŠILJKE VEČJE

Devizna bilanca je bila lani septembra zaključena s pozitivnim saldovom v višini 87 milijard 700 milijonov lir. Po informacijah Banca d'Italia je v pozitivnem deviznem saldu udeleženi promet s 34 milijardami in 700 milijoni, turizem s 112 milijardami in 500 milijoni lir, medtem ko znašajo denarne pošiljke emigrantov kar 56 milijard 600 milijonov lir.

Vsekakor ti uradni podatki jasno kažejo, koliko so naši emigranti prispevali s svojimi denarnimi nakazili k pozitivni italijanski devizni bilanci.

ZA UVELJAVITEV PRAVIC

V ospredju francoskih sindikalnih borb proti brezposelnosti, odpustom in gospodarski stagnaciji je uveljavitev pravic do 40 urnega delovnega tednika, ne da bi bile plače zavoljo tega manjše in pravica do pokojnine za moške s 60 in ženske s 55 za moške s 60 in ženske s 55 letom starosti. Pri tem je zanimivo, da je kakih 80% francoskih delavcev za skrajšanje pokojninske dobe.

* Kaj pravi *

* Petar Matajurac? *

Kakua bomo votali 7. maja ljetos?

Ljetosnjega 7. an 8. maja nas spet kličejo na votacijo, ku po usi Italiji. Kličejo nas, da damo naš glas, naš voto, telemu ali drugemu partidu, da zberemo može za rimski parlament an senat republike, to so može, ki djelajo leče, ki bojo naš gospodarji za drugih 5 ljet.

Kakua so votali naši judje do sada?

Ne vjem, če so pametno, a tole rječ vam muoram povjedati:

U rimski parlament smo pošijal zmjeraj takua pametne, še buj ku pametne, modre an preprisane može, deputade, tajšne, da se lahko pred njimi skrijejo tisti ruski inženirji, ki so zgradili «Sputnik» an tisti američanski, ki so zgradili «Appollo». Bili so takua prebrisanani an modri, da so nam muzli iz Rima u naše gorske vasi krave brez umazat rok. Kaj je Marconijeu telefon brez nit pruoti tej veliki modruosti?

Jest mislim, da bi bluobuojš za naše interese, da bi sami muzli krave, če bi sada pošjali u Rim manj modre može.

Tudi sada, ku pred usako elektora'no kampanijo, bomo videli po naših dolinah gospuode' an automobile usjev varst, usjev sort. Usi bojo znali takua lepua govori, takua lepua pridgat, da kadar jih bomo poslušal, nam puojde na jok. Usak tek bo mu, se bo buj hvalu, saj veste, da usaka lisica (lesiza) hvati svoj rep. Obečjuval nam bojo, ku saldu, use, kar jim pride na misu. Usi bojo lagali, takua, ku se laže na parvi dan aprila. Še hudič bi jih ne prekосу. Kadar pa poberejo naše vote, adijo, tisti,

ki jih je videu, jih je videu. Za drugih pet ljet ih ne bo vič nazaj. Ostanemo sami, z našo mizerjo an praznimi trošti.

Kaj pravite vi, moji dragi brauci, al lahko pošjamo u rimski parlament naše resnične parjateljce? Tajšne, ki nas imajo zarjes radi, ki nas spoštujemo, rišpetajo ku Slovence, ki bi nam dali naše pravice, ki bi nam pomagali rešiti naše narodnostne, socialne an ekonomske probleme?

Jest mislim, da tuo lahko napravimo, samua ne smjemo zbjerat med tistimi «modrimi», ki bi še naprej muzli naše krave, ne da bi se umazali rok.

Mi smo ubuogi djeluc an kumetje. U Italiji imamo partide djelucu an kumetu. Med njimi je naše pravo mjesto. Oni imajo tajšne probleme, ku mi. Gospuoda jih tuče, pešta an tjač, ku nas. Iz teh varst zberimo može za rimski parlament!

Gospuoda ne bo nikdar zastopila problemu ubuožih judi, ne bo imjela nikdar usmiljenja do njih!

Jest bi bu radodaran do gospuodu kapitalistov. Dau bi jim po 100 glasov, po 100 votu od djelucu an kumetu, za usak voto bogatih, ki bi ga dali oni za djeluce an kumete, če ne pa nič an takua bi se zgodilo, nič bi ne injel, saj bo prjed tekla Nadiža iz Čedada gor pruoti Matajurju, ku bo bogataš votu' za djeluca. Zaki bi muorli mi za nje?

Lepua, vas pozdravja Vaš.

Petar Matajurac

Za naše gospodinjice

Koristni nasveti

Včasih je težko ugotoviti, ali je riba pokvarjena ali ne. S tem poizkusom boste najlaže ugotovili: v večjo skledo polno mrzle vode potopite ribe drugo za drugo. Ribe, ki bodo splavale na površje, so pokvarjene, užitne so le tiste, ki se potopijo.

Ko boste čistile hladilnik, ne pozabite na gumijasti trak, s katerim so obložena vrata. Preden hladilnik zaprete, trak temeljito posušite z mehko krpo in potresite s talkovim pudrom. S tem boste podaljšale trajanje gu-

mijastega traku in tudi vrata se bodo dobro zapirala.

Notranjost torbice čistite z raztopino amoniaka v vodi (žlica amoniaka na ¼ l vode), nato pa blago obrišite s krpo, ki ste jo namočile v čisti vodi.

Pisanega perila in posteljnine ne sušite na soncu, ker bo barva zbledela. Zlasti modra in zelena barva sta občutljivi.

Madeže od trave s platnenih čevljev odstranite lahko z 80% alkoholom.

France Bevk

Kaplan Martin Čedermac

35

Rakarju se je čez trenutek približnilo v obeh.

«Ze vem, kdo je». «Nič ne veš! Zef Klinjon, je povedal Čedermac po kratkem pomisleku, a se je že pokesal. «Ne pravi tega nikomur!» je položil prst na usta. «Le zato sem izbleknil, da v svoji vihravosti ne boš natočeval drugih. Obljubi mi, da ne napraviš kake neumnosti. To bi bilo še slabše. Ali mi obljubiš?»

Kovač Vanc mu je le nerad segel v roko... Čedermac je zopet krenil po klancu, tedaj se mu je pridružil Birtič, ki je mračno gledal izpod čela. Hodila sta med hišami, med drevjem s porumenelim listjem in dolgo molčala. V Birtiču se je še zmeraj kuhala jeza, le stežka je zadrževal srd.

«Tako me še ni nihče oblatil», je slednjič jezno izpljunil. «Če ne bo nehal goniti le svojo, ne bom tega mirno prenašal.»

«Ne bo več zinil o tebi», ga je miril kaplan. «Ne bo, to ti lahko zagotovim. Vanc je nepremišljen, plane kot ogenj... Nekaj si pa tudi sam kriv...»

«Kako — kriv?» «To boš že sam uganil», je rekel Čedermac oprezno. «Ljudje te sodijo po tem, s kom se družiš, ko bi ti res ne bilo treba, ker si neodvisen... Pa da se prav razumeva.

Nisem ti rekel, da tega ali onega ne smeš. Pravim le, da iz tega nastanejo neljuba tolmačenja...».

Birtič je bil zadet v svoji samozavesti in samoljubju. Prevzelo ga je, da je za trenutek pozabil na užaljenost in jezo. Da se je rad zatekal za hrbet močnih, se mu je zdelo v redu in si zaradi tega nikoli ni očital. Bilo je prvič, da je podvomil o sebi in postal negotov in plah.

«Vedno sem mislil, da prav delam», je rekel. «Zaradi tega nisem nič slabši. Da je tako, kakor je, me nič manj ne peče kot druge...».

«Saj vem, saj verjamem». «Zaradi tega nikomur nisem prizadejal niti najmanjše škode», je nadaljeval Birtič. «Pa bi bil lahko. Kolikokrat so me vpraševali o tem ali onem, a skozi moja usta ni prišla niti ena slaba beseda, niti ena...».

«Je že dobro, je že prav... Toda, Birtič, ne smeš se hvaliti s tem, da nisi komu storil slabo, ko bi bil lahko.»

Mož se je ustavljal in se z obupnim pogledom zazrl v kaplana. Zaman se je kopal iz dvomov in negotovosti, čutil se je grenko ponižanega.

«Gospod, vi mislite, da sem slab človek?» se mu je zatrešala spodnja čeljust.

«Neee», je zategnil Čedermac; Birtič se mu je zasmilil. «Ne mislim tega. Vedno sem te spoštoval, še te spoštujem... Kaj pa te moti?».

Čutil je, da ga ni do konca prepričal. Ko sta se poslovala, se je še enkrat ozrl za njim. Hodil je sključeno, trdo, kakor da so mu strli hrbtenico.

Čedermac ni srečal Klinjona od onega dne, ko je bil zaradi njega trdo prijel sestro. Kazalo je, da poslednji več

prihajal v kaplanijo. Morda je zavohal nevarnost, ali pa ga je bila opozorila Katina.

Stanoval je pri Špehonjevi sestri, ki je imela prodajalnico. Leva roka mu je bila trda, dobival je invalidnino; za tisti denar se je nosil nekam p regosposko. To je Čedermacu šele zdaj prišlo na misel. Le redko je zgrabil za kako delo, pogosto je posedal v kaki krčmi v dolini, četudi se ni pijanil... Gospod Martin bi mu bil za vse na svetu rad povedal nekaj besed, a ga ni maral iskati. Pa se je primerilo, da je nekega dne na večernem sprehodu naletel nanj na samoti.

Pred mrakom je bil krenil po stezi, ki je vodila preko rebri nad vasjo. Robovi oblakov, ki so bili podobni fantastičnim otokom, so bili ožarjeni; na bregovih so ležale lise sonca, ki so se venomer spreminjale. Zrak je bil miren, a jesensko svež; Čedermac ga je željno vdihaval.

Noge so mu šumé gazile po suhem listju, ki se je bilo že osulo z grmovja na stezo. Vas pod njim je ležala kot na dlani. Svetle in temne strehe, ki so jih obkročale krošnje dreves. Na uho so mu prihajali zamolklí glasovi; oglasila se je pesem, ki se je nenadoma utrgala in obvisela v zraku... Zatapljal se je v misli, duh mu je splaval daleč v preteklost, tiho se je smehljal predse. Kadarkoli se mu je posrečilo ubežati sedanjosti, se je počutil srečnega.

Dospel je do hrasta, ob katerem je steza v ostrem loku zavila navzgor po strmini, med grmovjem, in se izgubljala v kostanjih. Postal je za trenutek, se hotel vrniti, ko je nenadoma zaslišal korake. Nekdo je prihajal po griču. Izmotal se je bil iz gozdiča, hitel je med grmovjem in nosil sklonjeno glavo. Preden je opazil kaplana in dvignil glavo, je že stal tik pred njim; skoraj bi bil zadel vanj... Pozdravila sta se.

za naše mlade bralce

Nekje daleč na Jugu je med črnimi ljudmi živela deklica izredne lepote. Bila je tako lepa, da so ji pravili Črna zvezda.

Imela je dva brata, ki sta oba bila lovca kakor mnogi njuni znanci in prijatelji. Skupaj s sestro sta živela v kolibi ob reki. Reka pa je bila polna krokodilov. Nihče se ni kopal v njej, nihče je ni upal preplavati. Čez njo je hodila samo neka stara čarovnica, ki je poznala vsako vrsto čarovnije in so se ji tudi krokodili umikali s poti.

Čarovnica je večkrat prebrodila reko. Obiskovala je Črno zvezdo, vendar samo takrat, kadar sta bila njena brata na lovu. Pripovedovala ji je, da žive onstran reke beli ljudje, ki so mnogo lepši in mnogo boljše od črncev. O teh ljudeh ji je pripovedovala tako pogostokrat in znala ji je tako lepo pihati na dušo, da se je Črna zvezda nekega dne zamislila. V srcu se ji je predramila vroča želja: rada bi videla bele ljudi in živela med njimi.

Nekega jutra sta brata spet odšla v svoja lovišča. Pred

«Ali si me klicala, mamica?».

Slon velikan je bil sin stare čarovnice. Ni smel živeti v družbi ostalih slonov, ker bi ga takoj ubili. Cutili so namreč, da se po njegovih žilah pretaka človeška kri. Razen tega se tudi ni hranil kakor ostali sloni, marveč kakor človek. Stara čarovnica mu je morala vsak dan pripravljati enako hrano kakor sebi. To pa ni bilo lahko delo, ker je slon spravil vase neznansko mnogo hrane. In prav zato je stara čarovnica zvalila na svoj dom Črno zvezdo, da bi kuhala in mesila hrano za njenega sina, česar ni hotelo nobeno drugo dekle.

«Poklicala sem te», je zapiskala čarovnica. «Videl boš svojo nevesto. Črni zvezdi sem natvezla, da jo boš ti ponese med bele ljudi, pa je privodila v možitev s teboj. V najini kolibi pripravljala večerjo in te pričakuje».

Ko je slon vse to slišal, je vzdignil rilec visoko v zrak, veselo zatrobil in zaplesal od radosti. Odkorakal je za svojo materjo proti domu, ne

da si je Črna zvezda vedno želela videti bele ljudi, s katerimi ji je ob vsaki priliki stara čarovnica polnila glavo. Takoj sta začela vpiti čez reko, da bi priklicala čarovnico.

Namesto nje se je pokazala pred kolibo Črna zvezda in jima povedala, kako jo je čarovnica z zvijačo zvalila v svoj brlog in jo prepustila na milost in nemilost svojemu sinu. Prošila je brata, naj jo osvobodita.

V istem hipu je od nekod privihrala stara čarovnica. Slišala je, kaj je govorila Črna zvezda bratoma, pa se je razhudila in jo pognala v kolibo. Tudi sama je hotela prestopiti prag kolibe, ko je vzkliknil eden izmed bratov onstran reke:

«Če nama pri priči ne vrneš sestre, bova odpotovala k izvirku velike reke, jo tam prebrodila in ubila tvojega sina s svojimi kopji».

Stara čarovnica se je prestrašila in je hotela vrniti deklico bratoma. Slon pa ji tega ni dovolil. Rekel je materi, da bo zgradil drugje no-

F. Bevk

Trije bratje iz Telebanov so nekoč šli na Tatarsko. Hoteli so se naučiti tatarsčine, a so bili prekratke pameti in pretrdih glav. Ko so se vračali domov v Telebane, so znali samo tri besede. Prva je bila «mi», druga «dolgov», a tretja «krajcar».

Med potjo so zagledali na cesti mrliča. Bil je to potnik, ki so ga razbojniki ubili in oropali.

Trije Telebani so bili dobrega srca, nesrečnik se jim je smilil, dolgo so stali ob njem in ga gledali. Prav tedaj je prijezdil po cesti tatarski policaj. Zagledal je mrliča, ob njem tri brate Telebane in se ustavil.

«Kdo je umoril tega moža?» je vprašal tatarski.

Telebani so mu odgovorili s tremi tatarskimi besedami, ki so jih znali. «Mi», je dejal prvi.

«Zakaj pa ste ga umorili?» je vprašal policaj.

«Dolgov», je rekel drugi.

«Zaradi dolgov ste ga? Koliko pa vam je bil dolžan?».

«Krajcar», je zinil tretji Teleban.

Ko je policaj to slišal, je zvezel vse tri Telebane in jih odpeljal pred sodnika.

Trije bratje so tudi pred sodnikom ponovili, kar so že rekli policaju. Zato so jih vrgli v ječo, da jih obsodijo na smrt.

Sodnik pa je bil moder mož in se je zamislil nad Telebani. Čudno se mu je zdelo, da bi morilci kar tako priznali svojo krivdo. Kaj takega se še ni primerilo. Posumil je, da se trije bratje morda niso najedli pameti z veliko žlico. Sklenil je, da bo preizkusil, kolikšna je njihova neumnost.

Ukazal je prinesiti dve skledi in jih postaviti pred Telebane. V prvi so bile črne česanje, a v drugi črni hrošči. Hrošči so gomazeli in poizkušali pobegniti na vse strani.

«Nekoč sem videl ubogo črnoglavo zaprto v kletki. Bila je plaha, žalostna in boleha. Prestrašeno nas je gledala in se stiskala v kot. Poslušala je veselo petje drugih ptičkov, ki so žgoleli na zeleni trati ali pod sinjim nebom in jim sledila — lahko bi dejali — s solznim očesom. Toda ni se upala upreti, ni poskušala zlomiti žice, ki jo je priklenila v ječo. In vendar so jo njeni čuvaji, ljubeznivi otroci, imeli radi. Njena bolesta glava je bila v zabavo, žalost pa so ji poplačevali s krušnimi drobtinami in s prijaznimi besedami. Črnoglavka, uboga revica, se je skušala ukloniti. Ni bila nevaležna in jim ni zamerila svoje bridkosti, saj je kljub svoji otožnosti skušala pozabiti nekaj prosa in krušnih drobtin, pa jih ni mogla poizkušati.»

Čez dva dni je povsila glavico pod perut, naslednje jutro pa so jo našli otrplo na tleh njene ječe.

Uboga črnoglavka je bila mrtva! In vendar je bila njena skodelica polna. Umrla je zato, ker je bilo v tistem telescu nekaj, kar ni živelo samo od prosa, in je trpelo še zaradi nečesa drugega, ne le zaradi lakote in žeje.

Kdor pa je hotel priti v mesto, se je moral prejesti skozi kašo, da je mogel iti naprej.

Trije Telebani

«Pojejmo najprej te češnje, da nam ne utečejo», so vzklikali Telebani drug drugemu in segali po hroščih.

Sodniku je bilo takoj jasno, kako je z njihovo pame-

tjo. Izpustil jih je iz ječe, da so se vrnili v Telebane. Doma so se na vsa usta hvalili, kako so se samo s tremi besedami dobro sporazumeli s Tatari.

Prebrisanani Selim

Selim je imel deset oslov, ki jih je čez dan dajal v najem, zvečer pa jih spet zapiral v svoj hlev. Kadar jih je gnal domov, je vedno sam sedel na zadnjega.

Ko pa je nekega večera preštevaval svoje osličke, jih je naštel samo devet, ker je pozabil šteti osla, katerega je jezdil. Takoj je poskočil na tla in iskal desetega. Potem je štel znova in glej: bilo jih je deset! Zopet je zajahal sivčka in

spet začel prešteti svoje živali. Naštel pa jih je spet samo devet — in igra se je ponavljala.

Končno je «modrijan» prišel do naslednjega zaključka: «Kadar hodim peš, so vse živali tu, kadar pa jezdim, manjka en osel!».

Zato je raje capljal poleg svojih osličkov. Zdaj jih je bilo celo enajst...

(Orientalška pravljica)

Ukradeni novček

Oče je sedel s svojo ženo in otroki opoldne pri kosilu. Z njimi je obdoval tudi dober prijatelj, ki je ravno tedaj prišel na obisk. Ko je udarila ura dvanaest in so

bili vsi zbrani pri mizi, je prijatelj opazil, da so se vrata naenkrat odprla in bled, belo oblečen otrok je stopil v sobo. Ne oziraje se in brez besed je šel otrok naravnost v sosednjo izbo. Nato se je vrnil ter prav tako molče zapustil sobo. Tako je bilo tudi drugi in tretji dan. Končno je vendar vprašal prijatelj očeta, čigav je ta lepi otrok, ki pride vsako pol dne v sosednjo izbo. «Jaz ga nisem videl», je odgovoril oče, «in tudi ne vem, čigav naj bi bil».

Pomlad je prišla

Skrjanček poje, žvrgoli, pomlad veselo nam oznanja; pomladi vse se veseli, grm zeleni, drevo poganja.

Prej v led vkovan, zdaj prost šumlja potok in se po polju vije; v njem družba ribic se igra in z neba gorko sonce sija.

Cvetlice ob straneh cveto; žafrani, zvončki in zlatice; po njih čebеле med bero in v soncu plešejo mušice.

Josip Stritar

Uboga črnoglavka

«Nekoč sem videl ubogo črnoglavo zaprto v kletki. Bila je plaha, žalostna in boleha. Prestrašeno nas je gledala in se stiskala v kot. Poslušala je veselo petje drugih ptičkov, ki so žgoleli na zeleni trati ali pod sinjim nebom in jim sledila — lahko bi dejali — s solznim očesom. Toda ni se upala upreti, ni poskušala zlomiti žice, ki jo je priklenila v ječo. In vendar so jo njeni čuvaji, ljubeznivi otroci, imeli radi. Njena bolesta glava je bila v zabavo, žalost pa so ji poplačevali s krušnimi drobtinami in s prijaznimi besedami. Črnoglavka, uboga revica, se je skušala ukloniti. Ni bila nevaležna in jim ni zamerila svoje bridkosti, saj je kljub svoji otožnosti skušala pozabiti nekaj prosa in krušnih drobtin, pa jih ni mogla poizkušati.»

Čez dva dni je povsila glavico pod perut, naslednje jutro pa so jo našli otrplo na tleh njene ječe.

Uboga črnoglavka je bila mrtva! In vendar je bila njena skodelica polna. Umrla je zato, ker je bilo v tistem telescu nekaj, kar ni živelo samo od prosa, in je trpelo še zaradi nečesa drugega, ne le zaradi lakote in žeje.

Kdor pa je hotel priti v mesto, se je moral prejesti skozi kašo, da je mogel iti naprej.

Črna zvezda

svojim odhodom z doma sta zaupala Črni zvezdi, da ju ne bo kar nekaj dni. Naročila sta ji še, naj varuje kolibo, nato pa odšla. In potem je spet prišla stara čarovnica in je črni deklici sladko govorila o belcih, da je ta sklenila roke in zaprosila:

«Mati, odpeljite me čez reko, med bele ljudi. Rada bi živela med njimi».

Stara čarovnica je te besede pričakovala in je odgovorila:

«Popeljala te bom čez reko. Toda beli ljudje so tako daleč stran od obale, da se ne moreva odpraviti med nje sami. Če pa na vsak način želiš oditi k belcem, potem moraš poslušati moj nasvet».

«Vse bom storila, kar mi boš naročila!» je navdušeno vzkliknila Črna zvezda.

Stara čarovnica pa je napredla še tole:

«Sina imam. Velik in močan je, da te bo z lahkoto ponese na svojih ramenih od belih ljudi. Vendar želi, da se najprej poročiš z njim».

Črna zvezda je že večkrat zatrdila čarovnici, da se noče možiti s črnim človekom. Zdaj pa je privolila. Čarovnica ji je namreč še enkrat obljubila, da jo bo njen sin zares ponesev v svet belih ljudi.

Deklica je zapustila domačo kolibo in srečno prebrodila reko. Čarovnica jo je vodila do svoje kolibe, kjer jo je pustila samo, rekoč:

«Pripravi dobro večerjo. Medtem ko boš kuhala, bom poiskala sina».

Črna zvezda se je takoj lotila dela in ker je bilo v hiši vsega v izobilju, je kuhala, da je bilo veselje.

Stara čarovnica je odkrivala do velikega močvirja in zaklicala:

«Momi! Momi!

Izza grmovja je pritonotal debel črn slon, ves oškropljen z blatom in kalno vodo. Počasi se je približeval čarovnici, ko pa se je ustavil tik pred njo. Je spregovoril s človeškim glasom:

oziraje se na to, kaj poreče njegova nevesta, ko ga bo videla vsega pomazanega z blatom in drugo nesnago.

Uboga deklica se je črnega slona silno prestrašila. Čarovnica jo je mirala, češ da je slon zelo miroljuben. V isti sapi pa jo je še bolj prestrašila, ko ji je razkrila, da je slon njen sin in potem kakor njen ženin.

«Če me boš ubogala in mi dobro kuhala slaščice, te bom ponesev na svojih širokih ramenih v deželo belih ljudi», se je naposled oglašil še slon.

Črna zvezda si od začudenja in strahu dolgo ni opomogla, potem pa je pričela jokati in prositi čarovnico, naj jo odvede nazaj k bratoma. Čarovnica ni hotela o tem ničesar slišati in slon je zarobantil:

«Če se nočeš omožiti z menoj, te vržem v reko, kjer te bodo raztrgali krokodili».

Črni zvezdi so se solze na licih posušile. Privolila je v to, da bo sinu stare čarovnice kuhala juhe in pripravljala slaščice.

Čez nekaj dni sta se vrnili brata Črne zvezde domov. Zelo sta se začudila, ker je nista našla. Iskala sta jo vse povsod v okolici in spraševala ljudi, vendar jima nihče ni znal povedati, kam je odšla. Končno sta se spomnila,

vo kolibo in da naj zato pravi vse potrebno za selitev. Čez nekaj časa je bilo že vse pripravljeno za pot. Slon si je prtljago natovoril na hrbet in krenil na daljni sever. Ustavil se je pred belimi pečinami, za katerimi je zija široka jama. Vse pohištvo in deklico je odnesel v jamo in ji naročil, naj mu uredi novi dom.

Tako je morala Črna zvezda preživeti še mnogo mesecev v suženjstvu strašnega slona. Kuhala je hrano za njegov ogromni želodec. Nekajkrat je pomislila na beg in enkrat je celo skušala zbežati, a jo je slon še v zadnjem hipu ujel. Od takrat jo je vedno pred svojim odhodom na lov posadil v krošnjo visoke palme, s katere ni upala splezati na tla. V začetku se je celo bala, da bo padla v globino. Pozneje pa se je privadila. Razgledovala se je po okolici in pričakovala prihoda svojih bratov.

Nekega dne ju je tudi dočkal. Prišla sta s svojimi dolgimi kopji in pred njo ubila strašnega slona. Osvobodila sta jo, nato pa so se vsi trije veselili v kolibo ob reki.

Črna zvezda si nikoli več ni želela med bele ljudi. Omožila se je z mladim črncem in z njim živela do konca dni zelo srečna in zadovoljna.

Brata Grimm

SLADKA KAŠA

Zivela je uboga deklica sama s svojo materjo. Nista imeli več kaj jesti, pa je šla deklica z doma v gozd. Srečala jo je stara ženska, ki je že poznala njeno revščino. Dala ji je lonček in rekla: «Če rečeš lončku: «Lonček, kuhaj!» bo kuhala sladko kašo. Če pa rečeš: «Lonček, stoj!» takoj preneka kuhati.» Deklica je šla domov in dala lonček materi; tako je bilo konec njunega siromaštva in lakote. Jedli sta slad-

ko kašo, kolikor se jima je ljubilo.

Nekega dne deklice ni bilo doma in mati je rekla: «Lonček, kuhaj!» Lonček je kuhal in mati se je najedla do sitega. Tedaj je hotela, da bi lonček nehal kuhati, pa ni vedela prave besede. Lonček je kuhal in kuhala deklica kaša se je jela izlivati čez rob. Lonček pa je kuhal v nomer dalje, da je kaša napolnila kuhinjo in vso hišo.

Napolnila je še drugo hišo in nato cesto, in že je bilo toliko, da bi se lahko nasitili vsi ljudje na svetu, če bi bilo treba. Naposled je ostala prazna samo še ena hiša in tedaj je prišla deklica domov. Brž je rekla: «Lonček, stoj!» In lonček je nehal kuhati kašo.

Kdor pa je hotel priti v mesto, se je moral prejesti skozi kašo, da je mogel iti naprej.